

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניים בני בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת וארא

אותיות יד • טז • טז • יז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול וכלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה"

לשוחפות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

י"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאסקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בגנזך מרובנטל (17) סניף 635
מספר השבוע 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, ויושפע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוני ועל טוב סלה
מחבטות
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק בדביו רבנו ולבארים כראוי עד הוכן שמשנת ידיו, אולם דביו רבנו עמוקים מני ים ואין כבוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דביו ודעונו, ובראי לא לקבוע כשה שנתכב שזה הפירוש המוחלט בדביו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ה"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דביו חז"ל ואו ברותנו הקדושים, בודאי לא על רבנו הקדוש ז"ע יהיה תלונתכם בו אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דביו רבנו, אא מנטו שמיצאם לודינו ככרי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהודות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו בזיכו הרבים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרֻשַׁת וְאֵרָא

יֵד

פְּסוּק (שמות ט, טו) 'בַּעֲבוּר הָרֵאֶתֶדְךָ אֶת כַּחֲוִי וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי'. קִשְׁהָ, לְמַה לֹּא אָמַר 'תִּסְפֵּר', כִּמּוֹ שֶׁאָמַר 'הָרֵאֶתֶדְךָ'. וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּבִשְׁלֹמָא תְּגַבּוּרָה, הִיָּה רוּצָה

שִׁיכִיר בְּהַ פְּרַעָה הֲרָשַׁע, אֲכָל הַשֶּׁבַח לֹא הִיָּה רוּצָה שִׁיתְּנֶהוּ לוֹ פְּרַעָה, כִּי 'תְּהַלְתּוּ בְּקֹהֶל חֲסִידִים' כְּתִיב (תהלים קמט, א), וַאֲיֵנוּ חֲפִיץ תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִלוּסוֹ שֶׁל אָדָם

פְּסוּק בַּעֲבוּר הָרֵאֶתֶדְךָ אֶת כַּחֲוִי וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבוּאָר

יֵד

הַקַּב"ה אֵינוֹ חֲפִיץ שִׁפְרָעָה יִסְפֵּר בִּשְׂבַחוֹ אֲלֵא יִשְׂרָאֵל יִשְׂבַּחוּהוּ

קְדוּק בְּמַה שְׁסִיִּים הַפְּסוּק בַּלְשׁוֹן נִסְתַּר בְּפְסוּק (שמות ט, טו) שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה בְּשִׁלְיַחוֹתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, שֶׁהַקַּב"ה נִתֵּן לְפַרְעֹה וְלַעֲמּוֹ תוֹסַפֵּת כַּח לְהַקְשׁוֹת לֵיבִם בְּמַכַּת דְּבַר, נֹאמַר 'בַּעֲבוּר הָרֵאֶתֶדְךָ אֶת כַּחֲוִי, וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ'. וְקִשְׁהָ - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל לְשׁוֹן הַפְּסוּק 'סִפֵּר' שְׁמִי, לְמַה לֹּא אָמַר 'וְלִמְעַן תִּסְפֵּר', בַּלְשׁוֹן נֹכַח, שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ, שֶׁהַעֲמַדְתִּי אוֹתְךָ פַּרְעֹה, כִּדִּי שֶׁאֲתָה בַּעֲצַמְךָ תִּסְפֵּר בְּכָל הָאָרֶץ אֶת גְּדוּלַּת שְׁמוֹ וּשְׂבַחוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, כִּפִּי שֶׁנִּגְלָה לְפָנֶיךָ עַל יְדֵי הַמַּכּוֹת וַיִּצִּיאַת מִצְרַיִם, וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר 'בַּעֲבוּר הָרֵאֶתֶדְךָ' - בַּלְשׁוֹן נֹכַח, שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ שֶׁהַקַּב"ה יִרְאֶה לְךָ פַּרְעֹה אֶת כּוּחוֹ וּגְבוּרוֹתָ עַל יְדֵי הַמַּכּוֹת וְכוּ'. אֲבָל מִמָּה

שְׁשִׁינָה הַכְּתוּב וְכַתֵּב 'וְלִמְעַן סִפֵּר', בַּלְשׁוֹן נִסְתַּר, מִשְׁמַע שֶׁאֵינְךָ הַכוֹוֶנָה שִׁפְרָעָה בַּעֲצַמּוֹ יִסְפֵּר, אֲלֵא שֶׁאֲחֵרִים יִסְפְּרוּ. וְקִשְׁהָ, לְמַה לֹּא רָצָה הַקַּב"ה שִׁפְרָעָה בַּעֲצַמּוֹ יִסְפֵּר אֶת שְׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ.

כּוֹוֶנַת הַפְּסוּק שִׁיִּשְׂרָאֵל יִשְׂבַּחוּ לְהַקַּב"ה עַל הַגְּבוּרָה שֶׁהִרְאָה לְפַרְעֹה וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּבִשְׁלֹמָא אוֹדוֹת הַגְּבוּרָה וְהַכַּח שֶׁל הַקַּב"ה, הִיָּה הַקַּב"ה רוּצָה שִׁיכִיר בְּהַ פְּרַעָה הֲרָשַׁע בַּעֲצַמּוֹ, שֶׁהִיָּה רְאוּי לְעוֹנֵשׁ עַל אֲשֶׁר שִׁיעֲבַד אֶת יִשְׂרָאֵל. אֲכָל הַשֶּׁבַח עַל גְּבוּרַת הַקַּב"ה, לֹא הִיָּה הַקַּב"ה רוּצָה שִׁיתְּנֶהוּ לוֹ פְּרַעָה - שִׁפְרָעָה יִשְׂבַּח אֶת הַקַּב"ה, כִּי 'תְּהַלְתּוּ בְּקֹהֶל חֲסִידִים' כְּתִיב (תהלים קמט, א), וַאֲיֵנוּ חֲפִיץ תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִלוּסוֹ - שְׂבַחוֹ שֶׁל אָדָם רָשָׁע,

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

ב. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'הִלְלוּ יְיָ-הוֹ שִׁירוּ לֵה' שִׁיר תְּדַשׁ תְּהַלְתּוּ בְּקֹהֶל חֲסִידִים. וּפִירֵשׁ הַרְד"ק, תְּהַלְתּוּ תְּהִיָּה

א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְאֵרָא שֶׁבַּע בְּעִבּוּר זֹאת הַעֲמַדְתִּיךָ בַּעֲבוּר הָרֵאֶתֶדְךָ אֶת כַּחֲוִי וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ'.

רָשָׁע, כִּי לְרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי וְכו' (תהלים נ, טו, ראה ויק"ר טז, ד).
וְלָבֵן אָמַר וְלִמְעַן סֵפֶר שְׁמִי, כְּלוּמַר, שִׁישְׁרָאֵל יִסְפְּרוּ תְהִלָּתוֹ.

טו

פְּסוּק (שמות ט, יט) וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת מִקְנֶדָּךְ וְכו'. הַקְּשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים, לָמָּה לֹא הִזְהִיר מֹשֶׁה

פסוק ועתה
שלח העז
את מקנך

זֶרַע שְׁמִישׁוֹן הַמְּבֹאֵר

כִּי לְרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי וְכו' (תהלים נ, טז)¹, וכמבואר במדרש (ויק"ר טז, ד)².
וְלָבֵן אָמַר הַפְּסוּק כִּאֵן וְלִמְעַן סֵפֶר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ בְּלִשׁוֹן נִסְתֵּר, כִּי אִכָּן אֵין

טו

הטעם שבמכת דבר לא נצטוו המצריים להכניס הבהמות לבתים כמו במכת ברד

קושיית המפרשים מדוע לא ציוו משה במכת דבר להכניס הבהמות לבית על הפסוק (שמות ט, יט)¹ המדבר מהתראת משה לפרעה על מכת ברד, וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת מִקְנֶדָּךְ - תאסוף את כל מקנך ותכניסם לביתך, כדי להצילם

ממכת הברד וכו', הקשו המפרשים, לָמָּה לֹא הִזְהִיר מֹשֶׁה כֵּן גַּם בְּמִכַּת הַדָּבָר, שִׁכְנִיסוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת לְבֵתֵיכֶם כְּדִי שֶׁלֹּא יִמּוּתוּ בַּדָּבָר, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר בְּכֹאֵן בְּמִכַּת הַבָּרָד לֹאמַר לָהֶם וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת מִקְנֶדָּךְ, שֶׁהִרִי גַם בְּמִכַּת דָּבָר לֹא מִתּוֹ

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

קיימתך בדיל לאחזיותך ית חילי, ובדיל דיהון משתען גבורת שמי בכל ארעא. הרי שבעבור זאת העמדתך, פירש בלשון נוכח, ואילו וּלְמַעַן סֵפֶר שְׁמִי תירגם בלשון נסתר. וכן כתב האבן עזרא (בפירוש הארוך) וז"ל, וּלְמַעַן סֵפֶר שְׁמִי אֵינְנוּ שֶׁב־אֵל פְּרַעֲהָ, רַק מֵלֵךְ סֵפֶר שֶׁ הַפּוֹעֵל וְכו', וְאֵין הַטַּעַם שֶׁפְּרַעֲהָ יִשׁוּטֵט בְּעוֹלָם לְסַפֵּר כְּבוֹד הַשֵּׁם, רַק יִסּוּפֵר שְׁמוֹ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר בְּעִבּוֹר אֱלֹהֵי הָאוֹתוֹת שַׁעֲשֵׂה, ע"כ. וְעֵינֵינוּ עוֹד בְּפִירוּשׁ הַקֶּזֶר שֶׁ, שְׁפִירֵשׁ עַל דֶּרֶךְ הַפְּשֻׁט, טִבֵּעַ פְּרַעֲהָ בֵּינֵינוּ, וּבְמִקּוּמוֹ אֵתֵן לָךְ עֵדִים נִאֲמָנִים. וְרֹאֵה בְּתִרְגוּם יוֹנָתָן וּבַחֲזוֹקוֹנֵי שְׁפִירוּשׁוֹ שֶׁגַּם וּלְמַעַן סֵפֶר שְׁמִי שֶׁב־אֵל פְּרַעֲהָ. וְלִשׁוֹן הַפְּסוּק, וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת מִקְנֶדָּךְ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָךְ בְּשָׂדֶה כָּל הַבָּדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמְצָא בְּשָׂדֶה וְלֹא יִמְצָא הַבְּהֵמָה וְגִבְרָה עֲלֵהֶם הַבָּרָד וְגִבְרָה וְגִבְרָה. ז. כִּי הַקֶּשָׁה בְּחֻזְקוֹנֵינוּ (שם),

נאמת בקהל חסידים, והם ישראל. ג. לשון הפסוק, וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת מִקְנֶדָּךְ וְכו' מה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי וְכו' וְכו' וְכו' וְכו'. ד. לשון המדרש, אמר רבי לוי, מצינו בתורה נביאים ובכתובים, שאין הקדוש ברוך הוא חפץ בקילוסו של אדם רשע, מן התורה (ויקרא יג, מה) ועל שפם יעטה וטמא יקרא, מן הנביאים (מלכים ב, ח) ויהי הוא מספר למלך את אשר החיה את המת וגו' זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע, ודלמא לאחורי תרעא הוה קאים. רבנן אמרי, אפילו בסוף העולם הסיטה הקדוש ברוך הוא והביאה, כדי שלא יספר אותו רשע בשבחו של הקדוש ברוך הוא, בכתובים מנין שנאמר וְלִדְרֹשׁ אָמַר אֱלֹהִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקֵי. ה. מה שיאר רבינו, שוּלְמַעַן סֵפֶר שְׁמִי אֵינוֹ מִתְּפָרֵשׁ עַל פְּרַעֲהָ, נִרְאֶה כֵּן גַּם בְּתִרְגוּם אֹנוֹקְלוֹס שֶׁתִּרְגַּם יִזְכֵּר בְּדִיל דֵּא

מְקַנְהָ מִצְרִים'. וְתִרְץ, לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה אֶלָּא
עַל אוֹתָם שְׁבַשְׁדוֹת, 'וְהִירָא אֶת דְּבַר ה'
הַנִּים אֶת מְקַנְהוֹ אֶל הַבְּתִים' (שם פסוק כ).
אִם כֵּן, לֹא הָיָה צְרִיךְ לְהַזְהִיר אֶפְלוֹ בְּבִרָה,

וְלִפִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק 'וַיְהִי
הַשְּׁחִין וְכוּ' בְּאֶדְם וּבְבִהְמָה' (שם
פסוק א), וְאִם תֹּאמַר, מֵאִין הָיוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת,
וְהֵלֵא כְּבָר נֹאמַר (שם פסוק ו) 'וַיִּמַּת כָּל

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כַּמְּפוֹרָשׁ
בְּדַבְרֵי רַש"י, וְכַמּוּבָא לַהֲלַן בְּסִמּוּךְ.
מִדּוּעַ הוּצַרְךְ לִפְרֵשׁ בְּכַרְד שֶׁהִכְנִסְתָּ הַבְּהֵמוֹת
תְּצִיל אוֹתָן, וְהָרִי כְּבַר עָשׂוּ כֵן בְּמַכַּת דְּבַר
וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, לִפִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ
רַש"י עַל הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב בְּמַכַּת שְׁחִין (שם ט,
י) 'וַיְהִי הַשְּׁחִין וְכוּ' אֲבַעְבַּעַת פֶּרֶחַ בְּאֶדְם
וּבְבִהְמָה' (שם ט, י), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאִם תֹּאמַר
- וְאִם תִּקְשֶׁה, מֵאִין הָיוּ לָהֶם - לְמִצְרַיִם
בְּהֵמוֹת בְּמַכַּת שְׁחִין, וְהֵלֵא כְּבָר נֹאמַר
בְּמַכַּת דְּבַר, שֶׁהִיָּתָה קוֹדֶמֶת לְמַכַּת שְׁחִין,
(שם ט, ו) "וַיִּמַּת כָּל מְקַנְהָ מִצְרִים'. וְתִרְץ
רַש"י, שֶׁלֹּא נִגְזְרָה גְזֵרָה שֶׁל מַכַּת דְּבַר,
אֶלָּא עַל אוֹתָם הַבְּהֵמוֹת שְׁבַשְׁדוֹת, וְלֹא עַל

הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כַּמְּפוֹרָשׁ
בְּדַבְרֵי רַש"י, וְכַמּוּבָא לַהֲלַן בְּסִמּוּךְ.
מִדּוּעַ הוּצַרְךְ לִפְרֵשׁ בְּכַרְד שֶׁהִכְנִסְתָּ הַבְּהֵמוֹת
תְּצִיל אוֹתָן, וְהָרִי כְּבַר עָשׂוּ כֵן בְּמַכַּת דְּבַר
וּבִיּוֹתֵר יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, לִפִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ
רַש"י עַל הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב בְּמַכַּת שְׁחִין (שם ט,
י) 'וַיְהִי הַשְּׁחִין וְכוּ' אֲבַעְבַּעַת פֶּרֶחַ בְּאֶדְם
וּבְבִהְמָה' (שם ט, י), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאִם תֹּאמַר
- וְאִם תִּקְשֶׁה, מֵאִין הָיוּ לָהֶם - לְמִצְרַיִם
בְּהֵמוֹת בְּמַכַּת שְׁחִין, וְהֵלֵא כְּבָר נֹאמַר
בְּמַכַּת דְּבַר, שֶׁהִיָּתָה קוֹדֶמֶת לְמַכַּת שְׁחִין,
(שם ט, ו) "וַיִּמַּת כָּל מְקַנְהָ מִצְרִים'. וְתִרְץ
רַש"י, שֶׁלֹּא נִגְזְרָה גְזֵרָה שֶׁל מַכַּת דְּבַר,
אֶלָּא עַל אוֹתָם הַבְּהֵמוֹת שְׁבַשְׁדוֹת, וְלֹא עַל

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

וְתִרְץ, שֶׁמָּמָה שְׁפִירָשׁ בְּמַכַּת בְּרַד הַקְּלָה שֶׁהִתְרָה מִשֶּׁה
לְפָרְעָה הַכְּנִיסָה אֶת הַמְּקַנְהָ לְבַתִּים, יֵשׁ לְלַמּוֹד בְּקַל
וְחוֹמֵר שֶׁהַזְהִיר כֵּן בְּמַכַּת דְּבַר הַחֲמוּרָה. וְעוֹד תִּירְץ,
שֶׁרַק בְּכַרְד הַזְהִיר לִפִּי שֶׁהִיָּתָה הַמְּכָה עַל אָדָם וְעַל
הַבְּהֵמָה, אֲבָל בְּמַכַּת דְּבַר שֶׁהִיָּתָה רַק עַל הַבְּהֵמָה וְלֹא
עַל הָאָדָם, לֹא הַזְהִיר. וּבְפִירוּשׁ רַבִּי חַיִּים פְּלִטְוִיָּאל כְּתַב,
שֶׁבְּמַכַּת דְּבַר לֹא הוּצַרְךְ הַכְּתוּב לִפְרֵשׁ שֶׁהִתְרָה כּוּ
לְהַכְנִיס מְקַנְהוֹ, שֶׁהָרִי בְּהִתְרָתָהּ כְּתוּב (שם ט, ג)
'הִנֵּה יָד ה' הוּיָהּ בְּמַקְנֵךְ אֲשֶׁר בְּשָׂדֶךָ, וּמִשְׁמַע שֶׁלֹּא
תִּשְׁלוֹט הַמְּכָה עַל הַמְּקַנְהָ שְׁבִבִית, ע"כ. וּבְפִעֻנָה רֹא
ט, יט) כְּתַב לִישִׁישׁ וְז"ל, שֶׁלֹּא הִיָּתָה גְזֵרַת הַדְּבַר אֶלָּא
עַל הַמְּקַנְהָ לֹא עַל בְּנֵי אָדָם, וְאוּלַי בְּהִבְיָאָם הַמְּקַנְהָ
הַבֵּיתָה, יִדְבַק הַדְּבַר בְּבְנֵי אָדָם, וְיִהְיֶה זֶה טוֹבָה דַּתִּיא
לִידֵי רַעָה גְדוּלָה מִמֶּנָּה יוֹתֵר. מָה שְׁאִין שִׁיךְ כֵּן בְּכַרְד.
וְרֹאֵה עוֹד בְּסִפּוּרֵנוּ (שם ט, כ-כא), וְהוּבָאוּ דְּבָרֵינוּ לְהֲלַן
בְּסִמּוּךְ. וְרֹאֵה בּוֹה בְּשִׁפְתֵי חֲכָמִים (שם ט, ג אוֹת ה).

וְכַל דְּבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים, הֵם לִפִּי הַשִּׁטָּה שֶׁבִּאֲמַת גַּם מַכַּת
דְּבַר לֹא שְׁלֹטָה עַל הַבְּהֵמוֹת שְׁבִבִיתִים, וְכַךְ הִיא גַּם
שִׁיטַת רַש"י וְכַדְלָהֲלַן בְּהַמְשַׁךְ דְּבָרֵינוּ, אֲךָ דַּעַת
הַרַמְבַּ"ם הִיא, שֶׁמַּכַּת דְּבַר שְׁלֹטָה עַל כָּל הַבְּהֵמוֹת,
וְדְּבָרֵינוּ יוֹבָאוּ לַהֲלַן בְּהֵעֵרָה.
י. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,
וַיִּקְחֻ אוֹתָם פֶּיַח הַכֶּבֶשׂוֹן וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי פָרְעָה וַיִּזְרַק אֹתוֹ
מִשֶּׁה הַשְּׁמַיְמָה וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבַּעַת פֶּרֶחַ בְּאֶדְם
וּבְבִהְמָה. ט. צ"ל, וַיְהִי שְׁחִין. י. לְשׁוֹן
רַש"י, וְאִם תֹּאמַר מֵאִין הָיוּ לָהֶם הַבְּהֵמוֹת, וְהֵלֵא כְּבַר
נֹאמַר 'וַיִּמַּת כָּל מְקַנְהָ מִצְרִים'. אֲלֵא לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה
אֶלָּא עַל אוֹתָן שְׁבַשְׁדוֹת בְּכַרְד, שֶׁנֹּאמַר 'בְּמַקְנֵךְ אֲשֶׁר
בְּשָׂדֶךָ וְהִירָא אֶת דְּבַר ה' הַנִּים אֶת מְקַנְהוֹ אֶל הַבְּתִים'.
וְכֵן שְׁנוּיָהּ בְּמַכִּילְתָּא אֲצַל (שְׁמוֹת יד, ז) 'וַיִּקַּח שֵׁשׁ
מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֲוָר'. יא. לְשׁוֹן הַפְּסוּק 'וַיַּעֲשֶׂה ה'
אֶת הַדְּבָר הַזֶּה מִמְּחִרַת וַיִּמַּת כָּל מְקַנְהָ מִצְרַיִם וּמִמְּקַנְהָ
כְּנִי יִשְׂרָאֵל לֹא מֵת אֶחָד. יב. וְזֶה דְּלֹא כֹדַעַת

מֵאַחַר שֶׁרָאָה שֶׁכָּבֵר עָשׂוּ מַעֲצָמָם בְּדַבָּר.
 וַיִּוְבֵן, בְּמֵה שֶׁפָּתַח הַזֹּהֵר (ח"ב לא, ב),
 דָּבָר וּבְרָד אֵינּוֹן אֲתָנוֹן מִמֶּשׁ,
 וְדָבָר אֲהַדֵּר בְּרָד, מֵה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי,

אֶלָּא דָּא בְּנִיחוּתָא, וְדָא בְּתַקִּיפּוּ דְרִגְוָא,
 עב"ל. וְאָף אֲנּוּ נֹאמֵר, שְׁבַשְׁלָמָא בְּמַפְתַּח
 הַדָּבָר חֲשַׁבּוּ הַמְצָרִיִּים לְהַמְלִיט מִן הַמְּפָה
 אִם הָיוּ מְכַנְיָסִים הַמְקַנָּה לְפָתִים, לְפִי
 שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁלֹּא הָיָה כָּל כָּד דִּין וְרוּגּוּ,

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבוּאָר

בֵּין הָאֵי לְהָאֵי - וְאִם כֵּן, מֵהוּ חֲחִילוֹק בֵּין
 מַכַּת דְּבַר לַמַּכַּת בְּרַד, אֶלָּא דָּא בְּנִיחוּתָא,
 וְדָא בְּתַקִּיפּוּ דְרִגְוָא - מַכַּת דְּבַר הִיטָה
 בְּנַחַת וּבְלֹא רוּגּוּ, וְאֵילוּ מַכַּת בְּרַד הִיטָה
 בְּתוֹקֶף שֶׁל רוּגּוּט^{טו}, עב"ל.

וְאָף אֲנּוּ נֹאמֵר עַל פִּי דֶרֶךְ הַזֹּהֵר,
 שְׁבַשְׁלָמָא בְּמַפְתַּח הַדָּבָר חֲשַׁבּוּ הַמְצָרִיִּים
 מַעֲצָמָם, בְּלִי שְׁמֵשָׁה יִזְהִירָם עַל כֵּךְ,
 שִׁיּוּכְלוּ לְהַמְלִיט מִן הַמְּפָה, אִם הָיוּ מְכַנְיָסִים
 הַמְקַנָּה לְפָתִים, לְפִי שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁלֹּא הָיָה

הַבְּהֻמָּה אֶל הַבְּתִים, מֵאַחַר שֶׁרָאָה שֶׁכָּבֵר
 עָשׂוּ הַמְצָרִיִּים כֵּן מַעֲצָמָם בְּלִי אִזְהִירָה
 מִפְּרוּשַׁת, בְּמַכַּת הַדָּבָר^{טו}.

רק במכת ברד חששו המצריים
 שלא יינצלו הבהמות בהכנסתם לבית

וַיִּוְבֵן - וִיתּוּרְצוּ הַקּוֹשִׁיּוֹת, בְּהַקְדָּם מֵה
 שֶׁפָּתַח הַזֹּהֵר (ח"ב לא, ב)^{טו}, דָּבָר וּבְרָד אֵינּוֹן
 אֲתָנוֹן מִמֶּשׁ - הַתִּיבּוֹת 'דְּבַר' ו'בְּרַד'
 מִוּרְכָבוֹת מֵאוֹתָן אוֹתִיוֹת מִמֶּשׁ, וְדָבָר
 אֲהַדֵּר 'בְּרַד' - 'דְּבַר' חֲזֹר לְהִיּוֹת 'בְּרַד', מֵה

צִיּוֹנִים וּמְקוּרֹת

וְאִשֶּׁר לֹא שֵׁת לְבוּ חֲטָא וִיעֻזּוֹב, בְּאוֹפֵן שַׁעַם חֲטָאוּ
 הַפְּסִיד, לְכַךְ אֵינִי מִזְהִיר עֵתָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִמּוֹת הָאָדָם
 אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה. יד. לְשׁוֹן הַזֹּהֵר, בְּתַר דְּלֹא אֲהַדְרוּ
 מְצָרָאֵי [אַחֲרֵי שֶׁלֹּא חֲזָרוּ הַמְצָרִיִּים בְּתִשׁוּבָה, וְלֹא
 שִׁלְחוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרֵי], אֵינּוֹן אֲתוּוֹן מִמֶּשׁ
 אֲהַדְרוּ וְקִטְלוּ כָּל אֵינּוֹן דֹּאשְׁתָּארוּ [אֵלוּ הָאוֹתִיוֹת
 מִמֶּשׁ [שֶׁל תִּיבַת 'בְּרַד'] חֲזָרוּ וְהִרְגוּ אֶת כָּל הַבְּהֻמָּה
 שֶׁנִּשְׁאָרוּ, ו'דְּבַר' אֲהַדֵּר 'בְּרַד' [אוֹתִיוֹת 'דְּבַר' חֲזָרוּ
 לְהִיּוֹת אוֹתִיוֹת 'בְּרַד'], מֵה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי [מֵהוּ
 הַחֲחִילוֹק בֵּין מַכַּת דְּבַר לַמַּכַּת בְּרַד], אֲלֹא דָּא
 בְּנִיחוּתָא, וְדָא בְּתַקִּיפּוּ דְרוּגּוּא [מַכַּת דְּבַר הִיטָה
 בְּנַחַת וּבְלֹא רַעַשׁ, וְאֵילוּ מַכַּת בְּרַד הִיטָה בְּתוֹקֶף שֶׁל
 רוּגּוּט]. טו. לְכַאוּרָה נִרְאָה שְׁכוּנוֹת הַזֹּהֵר הֵיא,
 שְׁמַכַּת דְּבַר הַגִּיעָה בְּשִׁקֵּט בְּלִי קוֹלוֹת, וְאֵילוּ מַכַּת
 בְּרַד הַגִּיעָה עִם הַרְבֵּה קוֹלוֹת, וְכִמּוּ שֶׁנֹּאמֵר (שֵׁם ט,
 כח) יִרְבֵּה מֵהִיוֹת קוֹלוֹת אֲלֵקִים וּבְרַד', שׁוּה מֵרָאָה
 עַל תּוֹקֶף מִדַּת הַדִּין שֶׁשִּׁלְטָה אֲזַעַל הַמְצָרִיִּים. אוֹלַם
 רָאָה לְהֵלֵן בְּסִמּוּךְ, מֵה שְׁמַבְאָר רַבְּנוּ עֲנִין הַרוּגּוּ
 שֶׁהִיא בְּמַכַּת בְּרַד.

הַרְמַב"ן שֶׁכָּתַב (שֵׁם ט, ג) ז"ל, 'בְּמַקְנָךְ אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה'
 הַתְּרָה אוֹתָם בְּהוּוּהָ, כִּי רֹב הַמְקַנָּה בְּשֵׁדָה. אֲבָל הִיָּה
 הַדְּבַר גַּם בְּמַקְנָה אֲשֶׁר בְּבֵית, כִּמּוּ שֹׁאמֵר (שֵׁם ט, ו)
 יוֹמֵת כָּל מַקְנָה מְצָרִים'. יג. פִּירוּשׁ דְּבַרֵּי רַבִּינוּ,
 שְׁמַדְבְּרֵי רִש"י מִשְׁמַע, שְׁבַמַּכַּת דְּבַר הַבִּינוּ הַמְצָרִיִּים
 מַעֲצָמָם, שֶׁלֹּא נִגְזְרָה הַגְּזִירָה עַל הַבְּהֻמָּה שֶׁנִּמְצָאוּ
 בְּבֵית, וְאִם כֵּן, בּוּדָאֵי שֶׁגַם בְּמַכַּת בְּרַד הַבִּינוּ כֵּן
 מַעֲצָמָם, וְלִמָּה הוּצָרְךְ מִשֶּׁה רַבִּינוּ הַזֹּהִירָם עַל כֵּךְ
 בְּפִירוּשׁ בְּמַכַּת בְּרַד. אֲמַנָּם עַל פִּי פִירוּשׁ רַבִּינוּ חֵיִים
 פְּלִטְיָאֵל שֶׁהוּבָא לְעִיל, יֵשׁ לִישֵׁב הַקּוֹשִׁיא, שְׁדוּקָא
 בְּמַכַּת דְּבַר הַבִּינוּ כֵּן, לְפִי שְׁמֵשָׁה אֲמַר לְהֵם 'בְּמַקְנָךְ
 אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה', שְׁמִשְׁמַע יוֹלָא בְּמַקְנָךְ שְׁבַבְתִּי. אֲבָל
 בְּמַכַּת בְּרַד שֶׁלֹּא נֹאמֵר בַּה 'בְּשֵׁדָה' הִיָּה עוֹלָה עַל
 הַדְּעַת לּוֹמֵר, שֶׁאָף עַל הַבְּהֻמָּה שְׁבַבְתִּי תַחֲלוּל הַמַּכָּה,
 וְלֹא תוֹעִיל הַהַכְּסָה. לְכַךְ הוּצָרְךְ מִשֶּׁה הַזֹּהִירָם,
 שֶׁאָף בְּמַכָּה זֹו יִכְנִיסוּ אֶת הַבְּהֻמָּה לְבִתִּים, וְעַל יַדֵּי
 כֵּן יִנְצְלוּ. וּבְסְפּוּרוֹ (שֵׁם ט, כ-כא) כָּתַב לְבֹאֵר כּוּוֹנֵת
 מִשֶּׁה רַבִּינוּ, וְז"ל, הַטַּעַם שֶׁאֲמַרְתִּי שֶׁלֹּא הָעֵז, הוּא
 מִפְּנֵי שְׂרָאִיתִי בְּעִנְיַן הַדְּבַר שֶׁהִירָא אֶת דְּבַר ה' הַנִּיָּס.

כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁהָיָה רוֹצֵה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁיָהוּ לָהֶם בְּהַמּוֹת
לְרֹדֵף אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם.

**אִי נִמְיָ, הָאִי דְאָמַר לוֹ מֹשֶׁה 'שְׁלַח
הָעוֹ, לֹא הָיָה לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אֲלֵא
אֲדַרְבָּא, לְרַעְתָּם כְּדִי שְׁיָהוּ לָהֶם בְּהַמּוֹת**

וּמִשׁוֹם הָכִי הַכְּנִיסוֹם. אֲבָל בְּבָרַךְ שֶׁהָיָה
בְּרָגְוֹ וְדִין, שְׁמָא לֹא יִכְנִיסוֹם, בְּחִשְׁבָּם
שְׂאִין תִּקְנָה לְהַמְלִט מַחְרוֹן אִפּוֹ שֶׁל
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

**וּמִשׁוֹם הָכִי, הִזְהִירָם 'שְׁלַח הָעוֹ וְכוּ',
שְׂאֵם יִכְנִיסוֹם יִהְיוּ נִמְלָטִים,**

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

הַצֵּלַת הַבְּהֵמוֹת מִמַּכַּת בְּרַד הִיא הַכְּנָה
לְטַבִּיעַת הַמִּצְרִיִּים בַּיָּם סוּף

וְהַטַּעַם שֶׁרָצָה הַקַּב"ה שֶׁהַבְּהֵמוֹת שֶׁל
הַמִּצְרִיִּים יִנְצְלוּ אִף מִמַּכַּת הַבְּרַד, אִף
שֶׁהַמַּכָּה הִיְתָה בְּדִין וּבְרוּגוֹ, הוּא כְּמוֹ
שֶׁכָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים, "שֶׁהָיָה רוֹצֵה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁיָהוּ לָהֶם לְמִצְרִיִּים בְּהַמּוֹת לְרֹדֵף
אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם - אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּשְׁעַמְדוֹ
עַל הַיָּם, וְאַחַר כֵּךְ יִטְבְּעוּ בַיָּם הֵם וּבְהַמַּתָּם.
**אִי נִמְיָ הָאִי דְאָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְפַרְעֹה
'שְׁלַח הָעוֹ, לֹא הָיָה לְרַחֵם עֲלֵיהֶם - עַל
הַמִּצְרִיִּים, שִׁימְלִטוּ מִקְנֵיהֶם מִן הַבְּרַד
לְטוֹבוֹתָם, אֲלֵא אֲדַרְבָּא, לְרַעְתָּם כְּדִי שְׁיָהוּ
לָהֶם בְּהַמּוֹת לְרֹדֵף אוֹתָם בַּיָּם, וְיִטְבְּעוּ הֵם**

כָּל כֶּף דִּין וְרָגְוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם
בְּמַכָּה זוֹ, וּמִשׁוֹם הָכִי הַכְּנִיסוֹם לְבַתִּים
כְּדִי שִׁימְלִטוּ מִהַדְּבַר". אֲבָל בְּבָרַךְ שֶׁהָיָה
בְּרָגְוֹ וְדִין עַל הַמִּצְרִיִּים, הִיְתָה מִשָּׁה
רַבִּינוּ סָבוּר שְׁמָא לֹא יִכְנִיסוֹם הַמִּצְרִיִּים
לְבַתִּים, בְּחִשְׁבָּם שְׂאִין תִּקְנָה לְהַמְלִט
מַחְרוֹן אִפּוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וּמִשׁוֹם הָכִי הִזְהִירָם מִשָּׁה בְּפִירוּשׁ 'שְׁלַח
הָעוֹ וְכוּ', כְּדִי שִׁדְעוּ הַמִּצְרִיִּים שְׂגָם
בְּמַכַּת בְּרַד, אִם יִכְנִיסוֹם לְבַהַמַּתָּם
לְבַתִּים, יִהְיוּ נִמְלָטִים, וּמִמִּילָא יִכְנִיסוֹם
הַבֵּיתָה, כְּפִי שֶׁעָשׂוּ בְּמַכַּת דְּבַר מִדְעַת
עַצְמָם.

צִיּוֹנִים וּמִקְרוֹת

לְתוֹךְ הַיָּם. וּבְפִירוּשׁוֹ לְתַהֲלִים (עַח, מַח) כָּתַב כֵּן בֵּיתֵר
בִּיאוֹר, וְזוּלָּה, וְעוֹד זֹאת עָשָׂה הָאֲלָקִים עַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה
וְהוּא, כִּי הֵנָּה יוֹסֵגֵר לְבַרְד בְּעִירָם כּו', וְהוּא כִּי צִיּוּה
לְהַעֲזוֹ וְלְהַסְגִּיר בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם הַבֵּיתָה מִפְּנֵי הַבְּרַד,
וְלִמָּה עָשָׂה כֵּן, וְאֲדַרְבָּא הִיְתָה לוֹ יִתְבַרֵךְ לְהַסְתִּיר דְּבַר
לְמַעַן כְּלוֹתָם מִהַר וְכוּ', אִךְ אִין זֶה כִּי אִם שִׁיפְלֵס
נְתִיב לְאִפּוֹ (שֵׁם עַח, ו), וְהוּא כְּמֵאֲמַרֵם ז"ל מְרַכְּבוֹת
פְּרַעַה וְחִילוֹ יִרָה בַיָּם (שְׁמוֹת טו, ד), וְהוּא כֹל
הַמְרַכְּבוֹת הַכֹּהֵן הַבְּרַד, אֲלֵא מִן 'הִירָא אַת דְּבַר ה'
הַנִּיֵּס וְכוּ', כִּי טוֹב שְׁבָחָם הַרוּג וְכוּ', נִמְצָא כִּי נִמְצְיָנוּ
לְמַדִּין לְמַפְרַע, כִּי עַל כֵּן צוּה ה' מֵאֵז לְהַעֲזוֹ אַת
הַמְקַנָּה אֵל הַבְּתִיִּים, לְמַעַן תַּחוּל בְּהֵם מַכַּת הַיָּם וְכוּ',
עִי"ש. יח. רַבְּנֵי מוֹסִיף לְפָרֵשׁ בְּאוֹפֵן נוֹסֵף,
שֶׁעִיקַר הַטַּעַם שֶׁהוֹדִיעַם עַל כֵּךְ הִיְתָה מִעֲנִין הַרוּגוֹ

טו. רֵאָה יִשְׁעִיהוּ (כו, כ) 'לֵךְ עִמִּי בֹא בְּחֶדְרֶיךָ וְסָגֵר
דְּלִתְךָ בְּעֶדְךָ חֲבִי כְּמַעֲט רָגַע עַד יַעֲבוֹר וְעָבַר זָעַם',
וּבְמִנְיַת הַמַּאֲוֵר (פֶּרֶק כ - דֶּרֶךְ אֶרֶץ עַמּוּד 424) כָּתַב
עַל פִּי פְסוּק זֶה, שֶׁכְּשֶׁמֶדֶת הַדִּין מִתְעוֹרֶרֶת, וְהַדְּבַר בֹּא
לְעוֹלָם, אִין רֵשָׁאֵי אָדָם לְהִלָּךְ בְּשׂוֹק יְחִידִי, וְלֹא אִפִּילוּ
עִם בְּנֵי אָדָם, אֲלֵא יוֹסֵגֵר בְּתוֹךְ בֵּיתָה, וְלֹא יֵצֵא לְשׂוֹק
עַד אִשֶׁר תַּעֲצֹר הַמְּגַפָּה. וְרֵאָה שֵׁם שְׁבִיאָר בּוֹזָה הַטַּעַם
שֶׁנֶּחַ נְצַטוּוֹה לְהַסְגִּיר בְּתוֹךְ הַתִּיבָה, וּבְמַכַּת כְּבוֹרוֹת
נְצַטוּוֹה יִשְׂרָאֵל שִׁיִּסְגְּרוּ בְּתוֹךְ בְּתִיחָם עַד אִשֶׁר יַעֲבוֹר
הַמִּשְׁחִית. וְכֵן כָּתַב בְּכַתָּם פּוֹ (עַל הַזוּהָרָה ח"א קז, א).
יז. רֵאָה אֲלֵשִׁיךְ (שֵׁם) וְזוּלָּה, וְהִנֵּה, הוּא יִתְבַרֵךְ הִיְתָה
מְזוּמָן לְהַפִּיל מְרַכְּבוֹת מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הַיָּם, וְאִם עַתָּה
הִיוּ כּוֹלֵם מִתִּים, לֹא הִיְתָה בֹא הַנִּקְמָה אֵל הַפּוֹעֵל.
וְהִינֵינוּ, שֶׁהַשָּׂאִירִים כְּדִי שִׁרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם וְיִטְבְּעוּ

לְרַדְף אוֹתָם בַּיָּם, שָׁאֵם לֹא הָיוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת, אֲפָשָׁר שְׁלֹא הָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם. וְזֶהוּ הַתְּקֵף וְהִרְגֵנוּ שֶׁהָיָה בְּמִפְתַּת בְּרַד. אֲבָל בְּמִפְתַּת הַדְּבַר שֶׁהָיָה בְּנִיחוּתָא, לֹא אָמַר לָהֶם 'שְׁלַח הָעֵז אֵת מִקְנֶךָ'.

וְעוֹד בְּרַדְף אַחֵר, דְּאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ יְלָקוּט (שְׁמַעוֹנִי וְאֵרָא רַמּוֹ קַפְב), דְּבַר מִפְּנֵי מָה בָּא עֲלֵיהֶם. לְפִי שְׁשֻׁמוֹ אֵת יִשְׂרָאֵל רוּעֵי בְּהֵמוֹת שְׁלָהֶם, לְפִיכֵךְ הִבִּיא עֲלֵיהֶם דְּבַר וְהִרְגַּ בְּל מָה שֶׁרָעוּ יִשְׂרָאֵל. בְּרַד מִפְּנֵי מָה הִבִּיא עֲלֵיהֶם, לְפִי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

עֵיקַר הַמְּכוּזוֹן בְּמִכַּת הַבְּרַד הִיא לְקַלְקַל הַזְרָעִים וְלֹא הַבְּהֵמוֹת

וְעוֹד יֵשׁ לְתַרְץ בְּרַדְף אַחֵר, בְּהַקְדָּם מָה דְּאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ יְלָקוּט (שְׁמַעוֹנִי וְאֵרָא רַמּוֹ קַפְב)³, דְּבַר מִפְּנֵי מָה בָּא עֲלֵיהֶם - עַל הַמְּצַרִּים, לְפִי שְׁשֻׁמוֹ הַמְּצַרִּים אֵת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם יֵהִיוּ רוּעֵי בְּהֵמוֹת שְׁלָהֶם - שֶׁל הַמְּצַרִּים, לְפִיכֵךְ הִבִּיא הַקַּב"ה עֲלֵיהֶם מִכַּת דְּבַר וְהִרְגַּ בְּל מָה שֶׁרָעוּ יִשְׂרָאֵל - כֹּל הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל רוּעִים אוֹתָן. בְּרַד מִפְּנֵי מָה הִבִּיא הַקַּב"ה עֲלֵיהֶם - עַל

וּבְהֵמַתָּם בַּיָּם, כַּעֲנוֹשׁ עַל מָה שֶׁעִנּוּ אֵת יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרִים. שָׁאֵם לֹא הָיוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת, אֲפָשָׁר שְׁלֹא הָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ טוֹבְעִים בַּיָּם. וְזֶהוּ הַתְּקֵף וְהִרְגֵנוּ שֶׁל מִדַּת הַדִּין שֶׁעַל הַמְּצַרִּים, שֶׁהָיָה בְּמִפְתַּת בְּרַד. אֲבָל בְּמִפְתַּת הַדְּבַר שֶׁהָיָה בְּנִיחוּתָא - בְּנַחַת, וְלֹא הִיא הַקַּב"ה מְכוּוֹן לְהַכִּיֵּן לָהֶם שִׁירְדָפוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל בַּיָּם וַיִּטְבְּעוּ, וְלִכֵּן אַז לֹא אָמַר לָהֶם 'שְׁלַח הָעֵז אֵת מִקְנֶךָ'^ט.

צִיּוֹנִים וּמְקוּרוֹת

בְּשִׁבְלֵי שִׁיכּוּל לְרַדְף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּטְבְּעוּ בַּיָּם. יט. כּוֹנֵת רַבִּינוּ נְרָאָה, שֶׁאִף שֶׁגַּם בְּמִכַּת דְּבַר לֹא מֵתוּ הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ בְּבַתִּים, וְכַמְּבוּאָר בְּדַבְרֵי רַש"י שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ, שֶׁהִבִּינוּ הַמְּצַרִּים מִעַצְמָם שֶׁבְּבֵית לֹא יְמוּתוּ הַבְּהֵמוֹת, מְכַל מְקוֹם, שֶׁם לֹא חָשַׁשׁ הַקַּב"ה לְהַזְהִירָם בְּפִירוּשׁ עַל כֵּךְ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּכַּת דְּבַר הִיתָה בְּנַחַת, וְאִז לֹא הַקַּפִּיד הַקַּב"ה שִׁישְׂאָרוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת וַיּוֹכְלוּ לְרַדְף אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם כְּדֵי שִׁיעֲנוּ. אֲבָל בְּמִכַּת בְּרַד שִׁירְדָה בּוֹעֵף שֶׁל מִדַּת הַדִּין, בַּעַת הַרוּגוֹ הַקַּפִּיד הַקַּב"ה שִׁישְׂאָרוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת כְּדֵי שִׁירְדָפוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּטְבְּעוּ בַּיָּם, וְלִכֵּךְ דָּאָג שִׁישְׂאָרוּ לָהֶם בְּהֵמוֹת לְרַעַתָּם, וְצִיּוֹם לְהַכְּנִיס הַבְּהֵמוֹת לְבַתִּים. כ. לְשׁוֹן הִילְקוּט, דְּבַר מִפְּנֵי מָה בָּא עֲלֵיהֶן, שֶׁשָּׂמוּ אֵת יִשְׂרָאֵל רוּעֵי סוֹסִים וְגַמְלִים חֲמוּרִים בְּקַר וְצֹאן, לְפִיכֵךְ הִבִּיא עֲלֵיהֶם דְּבַר, וְהִרְגַּ כֹּל מָה שֶׁרָעוּ יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁלֹּא מִצְאוּ יִשְׂרָאֵל בַּהֵמָה שִׁירְדָפוּ וְכו'. בְּרַד מִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׂמוּ אֵת יִשְׂרָאֵל נוֹטְעֵי גְנוֹת וּפְרָדְסִים, לְפִיכֵךְ הִבִּיא עֲלֵיהֶם בְּרַד, וְשִׁבְר כֹּל מָה שֶׁנִּטְעוּ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא

בְּשִׁבְכָה זֶה, וְלֹא נִתְכוּוֵן בְּהוֹדַעְתּוֹ לְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְנִהְיִינוּ, שֶׁאִף הִיא בְּרַצוֹן הַקַּב"ה שִׁיוֹסִיפוּ לְצוּרֵךְ זֶה גַּם אֵת הַבְּהֵמוֹת שֶׁבְּחוּץ, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם מְרוּגוֹן. וְזֶה שֶׁאֵין כֵּן לְפִירוּשׁוֹ הַרְאִשׁוֹן, רִיחַם עֲלֵיהֶם מִשֶּׁה וְלִכֵּךְ הוֹדִיעַם שִׁיכְנִיסוּ אֵת הַבְּהֵמוֹתֵיהֶם, וַיּוֹעִיל לָהֶם זֶה לְהִינְצֵל אִף מְרוּגוֹ הַגְּדוֹל, כְּפִי שֶׁנִּינְצְלוּ הַבְּהֵמוֹת בְּמִכַּת דְּבַר מִפְּנֵי שֶׁהִכְנִיסוּם מִדַּעַת עַצְמָם. אוֹלַם אִף לְפִי הַפִּירוּשׁ הַרְאִשׁוֹן הוֹסִיף רַבִּנוּ לְבַאֵר הַטַּעַם שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה כֵּן שִׁינְצְלוּ הַבְּהֵמוֹת, בְּשִׁבְלֵי שִׁיחִיָּה לָהֶם בְּמָה לְרַדְף וְכו', וַאֲיֵן זֶה עֵיקַר הַטַּעַם לְהַהוֹדְעָה שִׁיכְנִיסוּ הַבְּהֵמוֹת, אֲלֵא שֶׁכַּתְב רַבִּנוּ הַטַּעַם שֶׁלִּכֵּךְ הִצִּיל הַקַּב"ה אֵת הַבְּהֵמוֹת שֶׁבְּבֵית [אֲבָל לֹא שֶׁהִיא בְּרַצוֹן הַקַּב"ה שִׁיוֹסִיפוּ לְצוּרֵךְ זֶה גַּם אֵת הַבְּהֵמוֹת שֶׁבְּחוּץ, אֲלֵא טַעַם הַהוֹדְעָה הִיא מִעֲנִין טוֹבָתָם]. וְאִמְנָם יִתְכֵן שִׁישׁ לְהַגִּיָּה בְּלְשׁוֹן רַבִּינוּ 'אִם כֵּן, [שֶׁבְּדַפְרוֹ] נִכְתַּב בְּר"ת 'א"נ', וַיִּתְכֵן שֶׁנִּתְכוּוֵן רַבִּנוּ לְכַתּוֹב 'א"כ', וְהַכֵּל פִּירוּשׁ אֶחָד, שֶׁנִּתְכוּוֵן הַקַּב"ה שִׁיכְנִיסוּ הַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא בְּשִׁבְלֵי לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אֲלֵא

לא יתכן לומר לו 'שִׁלַח הָעוֹ'.
ועוד, שאם היה אומר לו זה במפת
 הדבר, והיו פרעה ועבדיו
 שומעים להכניס המקנה לבית, אם כן,
 המפה לא היתה עושה כלום. אבל
 בכרך, אף אם היו שומעים לו, עם
 כל זה, המפה היתה משפרת
 הנטיעות.

זרע שמשון המבואר

ישראל לרעות את בהמתם, לא יתכן לומר
 לו 'שִׁלַח הָעוֹ' כדי שהבהמות ניצלו
 מהמכה, שאם כן, נמצא שלא נתקיים
 העונש^{כא}.

אם הבהמות היו ניצולים מהדבר
 לא היתה תועלת במכה זו

ועוד יש לתרץ, שאם היה אומר לו זה
 - שיכניסו את הבהמות לבתים, במפת
 הדבר, והיו פרעה ועבדיו שומעים להכניס
 המקנה לבית, והיו ניצולים מהמכה, אם
 כן, המפה לא היתה עושה - מזיקה
 למצריים כלום, שהרי מכת הדבר היתה
 רק על הבהמות בלבד. אבל בכרך, אף אם
 היו שומעים לו, והיו מכניסים את
 הבהמות לבתים והיו ניצולים מהברד, עם
 כל זה, המפה היתה משפרת את
 הנטיעות^{כב}.

ששמו את ישראל נומעי גנות ופרדסים,
 לפיכך הביא עליהם ברד ושבר כל מה
 שנמטעו ישראל.

ואם כן, דוקא במפת הברד שלא
 היתה אלא בשביל הנטיעות,
 אומר לו 'שִׁלַח הָעוֹ' וכו', כדי שיפירו
 היטב טעם המפה. אבל במפת הדבר,
 שאדרבא היתה הפונה להמית הבהמות,

המצריים, לפי ששמו המצריים את ישראל
 שהם יהיו נומעי גנות ופרדסים עבור
 המצריים, לפיכך הביא הקב"ה עליהם
 ברד, ושבר כל מה - הגנות והפרדסים
 שנמטעו ישראל.

ואם כן, דוקא במפת הברד שלא היתה
 אלא בשביל הנטיעות שהכריחו המצריים
 לנטוע בשבילם גנות ופרדסים, אומר לו
 לפרעה 'שִׁלַח הָעוֹ' את מקנה וכו' וינצלו
 הבהמות, ורק הנטיעות יתקלקלו מחמת
 הברד, כדי שיפירו המצריים היטב, שטעם
 המפה, הוא להענישם על מה שהכריחו
 המצריים את ישראל לנטוע עבורם גנות
 ופרדסים, וזה נתקיים במה שנתקלקלו
 הזרעים שלהם. אבל במפת הדבר,
 שאדרבא היתה הפונה להמית הבהמות,
 כעונש על מה שהמצריים הכריחו את

ציונים ומקורות

להכותם. אבל בברד היה מכה באילנות שעליהם
 היתה עיקר האדמה ובעשב הגזירה, לכך הזהירם
 להציל את הבהמות. וכן כתב גנור אריה (שם ט, י').
 סיכום. רבינו מחדש שלשה טעמים, למה במכת דבר
 לא הזהיר משה לפרעה להכניס את הבהמות לבתים
 כדי שינצלו מהמכה, כמו שהזהיר במכת ברד. א.
 מכת דבר ירדה בנחת, וידעו המצריים מעצמם

במדרש (שמו"ר יא, ד. יב, ג). כא. ומה
 שמבואר מדברי רש"י שגם דבר הם הכניסו הביתה
 את הבהמות, היינו רק המצריים שהבינו זאת מדעת
 עצמם, עשו כך, ומכל מקום הקב"ה לא רצה
 להודיעם על כך בפירוש. כב. וכן כתב בפירוש
 הטור הארוך (שמות ט, יט), שבמכת דבר לא הזהירם,
 לפי שאילו הכניסום לבתים לא היה מוצא דבר

טז

פְּסוּק (שמות ט, כח) 'וְרַב מְהִיִּת קִלְתָּ אֱלֹהִים וּבְרָד'. קָשָׁה, לְמָה אָמַר 'קִלְתָּ אֱלֹהִים', הִיָּה לוֹ לֹאמֹר 'קוֹלוֹת וּבְרָד', כְּמוֹ שְׂאֵמֹר (שם פסוק לג) 'וַיִּחְדְּלוּ הַקּוֹלוֹת וְהַבְּרָד'.

אָבֵל בָּא לְהוֹכִיחַ שְׁעָקֹר דְּאִגְתוֹ הִיָּתָה מִפְּנֵי שְׁהֵם 'קוֹלוֹת אֱלֹהִים'. וְזֵהוּ הַטַּעַם שְׁבִמְכָה זֹו אָמַר (שם פסוק כז) 'חֲטָאתִי הַפְּעַם ה' הִצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הִרְשָׁעִים', מֵה שְׂאִין כֵּן בְּשׁוֹם מְכָה

פסוק ורב
מהיית קלת
אלהים וברד

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

טז

במכת ברד נתכרר שאין ממש במה שפרעה עשה עצמו עבודה זרה

פרעה פחד שהקולות של מכת ברד יכחישוו מה שעשה עצמו אליל

אָבֵל הַפְּסוּק בָּא לְהוֹכִיחַ, שְׁעָקֹר דְּאִגְתוֹ שֶׁל פְּרַעַה מִהַקּוֹלוֹת שֶׁל מַכַּת הַבְּרַד, לֹא הִיָּתָה מַגְבוּרַת הַקּוֹלוֹת עֲצַמָם, רַק עִיקֹר דִּאִגְתוֹ הִיָּתָה, מִפְּנֵי שְׁהֵם 'קוֹלוֹת אֱלֹהִים', שֶׁעַל יַדֵּי הַקּוֹלוֹת מִתְּבַרֵּר לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא הָאֱלוּקִים, וְאִין מִמֶּשׁ בַּעֲבוּדָה זָרָה, וְכִמוֹ שִׁיתְּבֹאֵר. וְזֵהוּ הַטַּעַם שְׁבִמְכָה זֹו אָמַר פְּרַעַה וְהַתּוֹוּדָה (שם ט, כז) ^כ 'חֲטָאתִי הַפְּעַם

דקדוק בלשון 'קולות אלקים'

כתוב בפסוק הנאמר במכת ברד, שביקש פרעה ממשה ואהרן (שמות ט, כח) ^כ 'הִעֲתִירוּ אֵלַי ה' וְרַב מְהִיִּת קִלְתָּ אֱלֹהִים וּבְרָד'. קָשָׁה - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בִּלְשׁוֹן הַפְּסוּק, לְמָה אָמַר 'קִלְתָּ אֱלֹהִים וּבְרָד', וְהַזְכִּיר שֵׁם אֱלוּקִים, הִיָּה לוֹ לְפִסּוֹק לֹאמֹר 'קוֹלוֹת וּבְרָד' בִּלְבַד, בְּלִי לְהַזְכִּיר שֵׁם אֱלוּקִים, כְּמוֹ שְׂאֵמֹר (שם ט, לג) ^כ 'וַיִּחְדְּלוּ הַקּוֹלוֹת וְהַבְּרָד', שֶׁלֹּא הַזְכִּיר שֵׁם 'קוֹלוֹת אֱלוּקִים'.

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

הברד להשמיד את נטיעותיהם, אבל לא היה המכוון במכה זו שיושמדו גם הבהמות, ולכן הזהירם משה להכניסם לבית ולהצילם. ג. מכת הדבר היתה רק על הבהמות, ואם הבהמות היו ניצולים, לא היתה המכה משמשת כלום. מה שאין כן בברד, שאף אם היו הבהמות ניצולים, היתה המכה מתקיימת בנטיעות. כג. לשון הפסוק, 'הִעֲתִירוּ אֵלַי ה' וְרַב מְהִיִּת קִלְתָּ אֱלֹהִים וּבְרָד וְאֶשְׁלַח אֶתְכֶם וְלֹא תִסְפוּן לְעַמִּי'. כד. לשון הפסוק, 'וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעַה אֶת הָעִיר וַיִּפְרֹשׁ כַּפָּיו אֵלַי ה' וַיִּחְדְּלוּ הַקּוֹלוֹת וְהַבְּרָד וּמָטָר לֹא נָתַף אַרְצָה'. כה. לשון הפסוק, 'וַיִּשְׁלַח פְּרַעַה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפְּעַם ה' הִצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הִרְשָׁעִים'.

שינצלו על ידי ההכנסה, וגם שבמכה זו לא חש הקב"ה אז להמציא להם אפשרות לרדוף אחרי בני ישראל כדי שיטבעו בים. אבל בברד שירד בזעף ומתוך תוקף מדת הדין, חשש הקב"ה שמא לא יאמינו שהכנסת הבהמות תצילן. ועוד, שמחמת תוקף הדין ששרה במכה זו, רצה הקב"ה שינצלו הבהמות, כדי שעל ידם ירדפו המצריים אחרי ישראל עד ים סוף ויאבדו. ב. מכת הדבר באה כעונש על שהכריחו את ישראל לרעות בהמתם, ולפיכך בדוקא היה הקב"ה חפץ שימותו הבהמות, ולא שידעו המצריים שאם יכניסו אותן לבתים ינצלו. מה שאין כן במכת ברד, שבאה כעונש על מה שהכריחו המצריים את ישראל לנטוע בשבילם גנות ופרדסים, שלכן בא

קולות אלהים, הִיָּה קִשָּׁה לוֹ מְאֹד.
וְהַשִּׁיב לוֹ מִשָּׁה (שם פסוק כט), 'הקלות
'יִחְדְּלוֹן וְכוּ' לְמַעַן תִּדְעַ עַל פִּי לַה'
הָאָרֶץ' וְאֵינְךָ אֱלֹהִים, אֲבָל יִדְעֵתִי שְׂאֵף
בְּזֶה לֹא תִשׁוּב מִנְּאוֹתֶךָ, וְעוֹד תַּעֲשֶׂה

אֲחֶרֶת, שֶׁהִנֵּה פָרַעַה הָיָה עוֹשֶׂה עֲצֻמוֹ
אֱלֹהִים (שמו"ר ח, א), מִפְּנֵי שְׁנִילוֹס הָיָה
עוֹלָה לְקִרְאָתוֹ אַחֵר בְּרַבַּת יַעֲקֹב (תנחומא
פרשת נשא סימן כו), וְכִשְׁשָׁמַע קוֹלוֹת וּבְרָד,
שָׁהָיו מוֹכִיחִים שֵׁישׁ אֱלֹהִים בְּשָׂמַיִם וְהִים

זרע שמינון המבואר

לקראתו, עשה את עצמו אליל^ט. וכששמע
פרעה קולות וברד, שהיו מוכיחים שיש אלוה
בשמים, והם 'קולות אלהים', והוכח מכך,
 שאין שום ממשות במה שעשה עצמו
אלוה, הִיָּה קִשָּׁה לוֹ מְאֹד^ט.

וְהַשִּׁיב לוֹ מִשָּׁה (שם ט, כט)^ט, 'הקלות
'יִחְדְּלוֹן וְכוּ' לְמַעַן תִּדְעַ עַל פִּי לַה'
הָאָרֶץ', כלומר, רק הקב"ה לבדו הוא שליט
בארץ, ואתה אינך אלוה^ט. אֲבָל יִדְעֵתִי
שְׂאֵף בְּזֶה שֶׁשָּׁמַעְתָּ אֶת 'קולות אלקים', לֹא
תִשׁוּב מִנְּאוֹתֶךָ, וְעוֹד - כשיתדלו הקולות,

ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים', מה שאין פן
בשום מכה אחרת, שֶׁהִנֵּה פָרַעַה הָיָה עוֹשֶׂה
עֲצֻמוֹ אֱלֹהִים - עבודה זרה^ט, מִפְּנֵי שֶׁהִנֵּה
נִילוֹס הָיָה עוֹלָה לְקִרְאָתוֹ שֶׁל פִּרְעָה, שְׁכֵאֲשֶׁר
בא פרעה סמוך לנילוס, היה הנילוס עולה
ומשקה את כל ארץ מצרים, אַחֵר בְּרַבַּת
יַעֲקֹב שֶׁבֵרַךְ אוֹתוֹ בִּכְךָ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית
מז, י) 'וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת פִּרְעָה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי
פִּרְעָה', וּכְמִבּוֹאֵר בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פרשת
נשא סימן כו)^ט, וְהוּבָא בְּפִירוּשׁ רַש"י (בראשית
מז, י)^ט. ולפי שראה פרעה, שהנילוס עולה

ציונים ומקורות

ביאר ונהפכו לדם'. ובדומה לזה בשאר המכות. נראה
לבאר כוונת רבינו, על פי מה שאמרו בברכות (נט,
א) אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי, לא
נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר
(קהלת ג, יד) 'והאלקים עשה שייראו מלפניו'. ופירש
במהרש"א (ח"א ד"ה לפשט), שהרעם הוא דבר
המחריד ביותר, ואין ידוע בו תועלת לעולם, משום
הכי קאמר, דלא נבראו אלא לפשט כו', דהיינו
להחריד הלבבות של המינים, שישבו, ע"כ. ומבואר,
 שיש בברקים ורעמים סגולה מיוחדת לבטל את
המינות. ועל כן פחד פרעה מהקולות אלקים' של
מכת ברד, יותר מכל שאר המכות. וכן מבורר הדבר
מהא שרק במכה זו הודה פרעה ואמר 'חטאתי הפעם
ה' הצדיק וגו', כי אכן במכה זו היה בירור אלוקות
יותר משאר המכות. לא לשון הפסוק, 'וַיֵּאמֶר
אֵלָיו מִשָּׁה כְּצִאתִי אֶת הָעֵיר אֶפְרַיִם שְׂאֵף לַה'
הָאָרֶץ'. לֹא הָאֵלֹהִים עוֹד לְמַעַן תִּדְעַ עַל פִּי לַה'
לֹא הָאֵלֹהִים עוֹד לְמַעַן תִּדְעַ עַל פִּי לַה' עַל זֶה הָיָה
אוֹמֵר מִשָּׁה, כְּצִאתִי אֶת הָעֵיר אֶפְרַיִם כְּפִי אֵל ה'

כו. וכמבואר במדרש (שמו"ר ח, א), אמר ליה הקדוש
ברוך הוא למשה, פרעה הרשע עשה עצמו אלוה,
 שנאמר (יחזקאל כט, ג) 'לי יאורי ואני עשיתני'.
כו. לשון המדרש, יעקב כשהלך אצל פרעה, לא יצא
מאצלו עד שברכו, ומה ברכו, אמר לו יעלה נילוס
לרגלו, מנין, שנאמר (בראשית מז, י) 'ויברך יעקב את
פרעה'. כה. לשון רש"י, לפי שאין ארץ מצרים
שותה מי גשמים, אלא נילוס עולה ומשקה, ומברכתו
של יעקב ואילך היה פרעה בא [עומד] על נילוס,
 והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ.
כט. בדברי חז"ל אין מפורש, שמה שפרעה עשה
עצמו אלוה היה מחמת שהנילוס עלה לקראתו.
 ובספר בכור שור (עירובין נג, א ד"ה אחד) הביא בשם
מדרשות, שהוכחתו של פרעה שהוא אלוה, היתה
ממה שהנילוס יוצא לקראתו, כמו שכתוב 'אשר אמר
לי יאורי ואני עשיתני'. ל. אף שגם בשאר
המכות הוכח שהקב"ה שליט בכל העולם, וכמו
שכתוב (שמות ז, יז) 'כה אמר ה' בזאת תדע כי אני
ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר

עֲצָמְךָ אֱלוֹהִים, 'וְאֵתָהּ וְעִבְדֶיךָ יַדְעֵתִי כִּי טָרָם תִּירָאוֹן מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים' (שם פסוק ל).
 וְכֵן הָיְתָה, שְׁכַאֲשֶׁר רָאָה פְּרַעְהָ 'כִּי חָדַל וְכוּ'
 וַיִּסָּף לְחַטָּא' (שם פסוק לד), חָזַר לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ
 אֱלוֹהִים, וְאַחַר כֵּךְ וַיִּכְבַּד לְבוֹ עַל יִשְׂרָאֵל.

וְאַפְשָׁר נָמִי, שְׁכַאֲשֶׁר אָמַר לוֹ (שם פסוק יד) 'כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתִי אֶל לְבָבְךָ, הַפְּנֹנָה הִיְתָה כִּי זֶה תִּהְיֶה בְּלָבוֹ מִכָּה עֲצוּמָה, שְׁוֹדַע לְכָל שְׂאִינוֹ אֱלוֹהִי.

טעם לפיו
 במפת הכנים
 והחשך לא
 מצינו בהם
 התראה

י"ז

יֵשׁ לְתַת טַעַם, לְמָה בְּמַפֶּת הַכְּנִים וְהַשְּׁחִין וְהַחֲשֶׁךְ לֹא מְצִינוּ בְּהֵן הַתְּרָאָה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

תַּחזוֹר וְתַעֲשֶׂה אֶת עֲצָמְךָ אֱלוֹהִים, 'וְאֵתָהּ וְעִבְדֶיךָ יַדְעֵתִי כִּי טָרָם תִּירָאוֹן מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים' (שם ט, ל). וְכֵן הָיְתָה, שְׁכַאֲשֶׁר רָאָה פְּרַעְהָ 'כִּי חָדַל וְכוּ' הַמְּטָר וְהַבְּרָד וְהַקְּלָת, וַיִּסָּף לְחַטָּא' (שם ט, לד)²⁷, הֵיינוּ שְׁשׁוּב חַטָּא כְּבַתְחִילָה, וְחָזַר לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ אֱלוֹהִים, וְאַחַר כֵּךְ 'וַיִּכְבַּד לְבוֹ' עַל יִשְׂרָאֵל, וְכַמוֹ שְׁכַתוּב (שם ט, לה) 'וַיִּחְזַק לֵב פְּרַעְהָ וְלֹא שֹׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דָּבַר ה' בְּיַד מֹשֶׁה'.

לוֹ מִשֶּׁה לַפְּרַעְהָ, בְּשִׁלְיַחוֹתוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה, כְּשֶׁהִתְרַה לוֹ עַל מַכַּת בְּרַד (שם ט, יד)²⁷ 'כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתִי אֶל לְבָבְךָ, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדֵק, מְדוּעַ דּוּוֹקָא בְּמַכָּה זֶה אָמַר לוֹ 'אֵל לִיבְךָ'²⁸, אֵלֵא הַפְּנֹנָה הִיְתָה כִּי זֶה תִּהְיֶה בְּלָבוֹ שֶׁל פְּרַעְהָ מִכָּה עֲצוּמָה, שְׁמָה שֶׁהוּא חוֹשֵׁב בְּלִיבוֹ לֹמַר שֶׁהוּא אֱלוֹהִים, יִתְבַרֵּר לְעֵין כָּל שְׂאִין הָאֵמֶת כֵּךְ, וַיִּוֹדַע לְכָל שְׂאִינוֹ אֱלוֹהִים²⁹, וְנִמְצָא שֶׁפְּרַעְהָ עֲצָמוֹ יִתְבוּהָ וְיוֹכַה לִיבוֹ, הַיִּפְךָ מַחֲשַׁבְתּוֹ³⁰.

ביאור לשון הכתוב 'אל ליבך'

שהמכה תבוא אל ליבו ומחשבתו שהוא אליל וּאֲפְשָׁר נָמִי לַפְּרֵשׁ עוֹד, שְׁכַאֲשֶׁר אָמַר

י"ז

הַטַּעַם שֶׁבְּמַכּוֹת כְּנִים שְׁחִין וְחוֹשֶׁךְ לֹא קִדְמָה לְהֵן הַתְּרָאָה

יֵשׁ לְתַת טַעַם, לְמָה בְּמַפֶּת הַכְּנִים וְהַשְּׁחִין וְהַחֲשֶׁךְ, לֹא מְצִינוּ בְּהֵן הַתְּרָאָה

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

הַפְּסוּק, 'כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מַגְפָּתִי אֶל לְבָבְךָ וְעִבְדֶיךָ וְעִבְדֶיךָ בְּעִבּוֹר תְּדַע כִּי אֲנִי מְנַי בְּכָל הָאָרֶץ'. לַה. רָאָה כְּלֵי יָקָר (שם), שְׁדַקְדֵק כֵּן. וְהַמְּפֻרָשִׁים כָּתוּב לַפְּרֵשׁ לְשׁוֹן הַכְּתוּב, בְּכַמָּה דְרָכִים, רָאָה אֲבֵרְנָאֵל, סְפוּרָו, ר' יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר (שם). לוֹ. כֵּן הוּא בְּדוּפּוֹר, וְנִרְאָה שֶׁצ"ל 'אלוהי'. לוֹ. אֲפֻשָׁר לְבַאֵר עוֹמֵךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ, שְׁמָה שְׁכַתוּב בְּמַכַּת בְּרַד 'אֵת כָּל מַגְפָּתִי אֶל לְבָבְךָ', מְרַמֵּז לַפְּשִׁיטוֹת

וְהַקּוּלוֹת וְהַבְּרַד אֲשֶׁר יִרָא מִפְּנֵיהֶם, יַחְדָּלוֹן וְלֹא יִהְיוּ עוֹד, לְמַעַן תְּדַע כִּי אֵתָהּ פְּרַעְהָ אֵינָךְ מֶלֶךְ מִצְרַיִם, כִּי לַה' הָאָרֶץ וְהוּא יוֹרִיד עֲלֶיהָ בְּרַד וְאֵשׁ כַּחֲפָצוֹ בְּתַנּוּעוֹת הַפְּכִיּוֹת לְטַבַּעַם. וּמְבוּאָר מְדַבְּרִי, שְׁמָה שְׁאֵמַר 'לְמַעַן תְּדַע', מוֹסֵב עַל הַקּוּלוֹת קוֹדֵם שֶׁפְּסוּקוֹ, שֶׁהֵם מוֹכִיחִים עַל אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַרֵּךְ. לַה. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיִּזְרָא פְּרַעְהָ כִּי חָדַל הַמְּטָר וְהַבְּרָד וְהַקְּלָת וַיִּסָּף לְחַטָּא וַיִּכְבַּד לְבוֹ הוּא וְעִבְדֵי'וֹ'. לַה. לְשׁוֹן

אֶל פְּרַעַה קָדַם הַמֶּכָּה, כְּמוֹ בְּכָל שְׁאָר
הַמְּכֹת.

דְּאִיתָא בְּיַלְקוּט הָרְאוּבְנִי (פרשת וארא ד"ה
ג' מכות) בְּשֵׁם סֵפֶר הַפְּלִיאָה,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

מִכָּה מַשְׁלוּשָׁה אֵלֶּה, כְּשִׁשְׁמִשָּׁה אַחַת מֵהֶן,
שְׁמִשׁוֹ שְׁתֵּים הָאַחֲרוֹת עִמָּה, כֹּל אַחַת הִיתָה
מִשְׁמֶשֶׁת עִם חֲבִירָתָהּ, שִׁכְשַׁשְׁמִשָּׁה מִכַּת
כְּנִים, הִיו עִמָּה גַם קִצַּת מִמְּכֹת חוֹשֶׁךְ
וּשְׁחִין, אֲלֵא שְׁעִיקָר הַמְּכָה הִיתָה מִכַּת
כְּנִים. וְכִשְׁהִיתָה מִכַּת שְׁחִין, הִיו עִמָּה גַם
קִצַּת מִמְּכֹת כְּנִים וְחוֹשֶׁךְ, וְכֵן בְּחוֹשֶׁךְ הִיו
עִמָּה קִצַּת מִמְּכֹת כְּנִים וְחוֹשֶׁךְ. וַיֵּשׁ
לְהַבִּיא רְאִיָּה לָכֵךְ, שֶׁהָרִי תִּיבּוֹת בְּכְנִים
שְׁחִין חֲשָׁד, בְּלוּלָה כֹּל אַחַת מִשְׁלֶשֶׁתָן -

מִמְשָׁה וְאֵהֲרֵן אֶל פְּרַעַה קָדַם בִּיאַת הַמֶּכָּה,
כְּמוֹ שִׁמְצִינוּ בְּכָל שְׁאָר הַמְּכֹת שֶׁהִתְרוּ בּוֹ
לִפְנֵי שֶׁהִגִּיעָה הַמְּכָה.¹⁸

שְׁלוֹשׁ מְכֹת אֵלוֹ שִׁמְשׁוֹ יַחַד, וְלֹא הִיָּה
אֲפֻשֶׁר לְהִתְרוֹת עֲלֵיהֶן

וְנִרְאָה לְבֹאֵר דְּבַר זֶה, בְּהַקְדָּם מֵה
דְּאִיתָא בְּיַלְקוּט הָרְאוּבְנִי (פרשת וארא ד"ה ג'
מכות) בְּשֵׁם סֵפֶר הַפְּלִיאָה - סֵפֶר הַקְּנֵה¹⁹,
שִׁשְׁלוֹשׁ מְכֹת הִיוּ מִשְׁמִשׁוֹת - מִכִּינ אֵת
מִצְרַיִם בְּיַחַד, עִם כְּנִים שְׁחִין וְחֲשָׁד, בְּכָל

צִיּוֹנִים וּמְקוּרוֹת

דְּאִמְרִין (יומא פו, ב) כִּיּוֹן שְׁחֵטָא וְשִׁנָּה הוֹתֵרָה לוֹ,
לָכֵךְ הִיָּה מִתְרָה בְּשִׁנַּיִם, וּבְשְׁלִישִׁית מִכְּהוּ בְּלֹא
הִתְרָאָה, דְּכִיּוֹן דְּהִיָּה מִתְרָה בְּשִׁנַּיִם וְאִינוּ נוֹתֵן לֵב
לְשׁוֹב בְּשְׁלִישִׁית, מֵעַתָּה אֵין צְרִיךְ לְהִתְרוֹת יוֹתֵר,
מֵאַחַר שֶׁלֹּא שָׁב בְּשִׁנַּיִם, וְזֶה לֹא נִרְאָה לִי, לִפִּי זֶה לֹא
הִיָּה לוֹ לְהִתְרוֹת אֲלֵא בְּשִׁנַּיִם הָרְאוּשׁוֹנוֹת [כְּלוּמֵר, וּבְכֹל
שְׁמוֹנֵת מְכֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת לֹא הִיָּה לוֹ לְהִתְרוֹת]. אֲמַנֵּם
רָאָה בְּפִירוּשׁ הָרַא"שׁ עַה"ת (שְׁמוֹת ו, ג) שְׁתִּירֵן
קוּשִׁיא זֹו. וְעַל כָּל פְּנִים נִיתָן לּוֹמֵר, שִׁמְחַמֵּת קוּשִׁית
רְבִינּוֹ חַיִּים פְּלִטְיָאֵל, בִּיאַר רְבִינּוֹ בְּאֹפֶן אַחַר אֵת
הַטַּעַם שֶׁבְּחֻלְק מֵהַמְּכֹת לֹא הִיתָה הִתְרָאָה.
לֵט. וְכֵן כָּתַב בְּהַגְהוֹת מִיִּמּוֹנִיּוֹת (חֲמִץ וּמִצָּה סֹדֵר
הַהֲגָדָה אוֹת ב) בְּשֵׁם רִיב"א לְבֹאֵר הַטַּעַם שֶׁעַל הָעֵשֶׂר
מְכֹת שֶׁבָּאוּ עַל הַמְּצִרַיִים, נִתָּן רְבִי יְהוּדָה סִימָנִים
'צ"ךְ עַד"שׁ בְּאֲח"ב', שְׁהוּא בְּשִׁבִיל לְרַמֵּז עַל שְׁיִיכוֹת
שֶׁבִּין כָּל אוֹת שְׁלִישִׁית שֶׁבְּשְׁלוֹשׁ הִתִּיבּוֹת, שֶׁהֵם,
בְּתִיבָה רְאוּשׁוֹנָה כ"ף, וּבְתִיבָה שְׁנִיָּה שִׁין, וּבְתִיבָה
שְׁלִישִׁית חִי"ת. וְז"ל, שְׁאוֹת שְׁלִישִׁי שֶׁל הַסִּימָנִים
[הֵינּוּ בְּכֹל תִּיבָה מֵהַסִּימָנִים], דְּהֵינּוּ [הָאוֹתִיּוֹת
הָרוּמוֹזוֹת ל]כְּנִים שְׁחִין חֲשָׁד, כֹּל אֶחָד הֵיָּה מִשְׁמֵשׁ עִם
חֲבִירוֹ, כְּשֶׁהִיוּ הַכְּנִים הִיו עִמּוֹ חֲשָׁךְ וּשְׁחִין, אֲלֵא שֶׁהִיוּ
כְּנִים עִיקָר הַמְּכָה. וְתַדַּע לָךְ שֶׁהוּא כֵן, כִּי כּוֹלֵם

הַלֵּב שֶׁעַל יַדֵּי הַקּוֹלוֹת, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא בְּרִכּוֹת הַנ"ל.
לֵח. וְכֵן כָּתַב הָרִשְׁב"ם (שְׁמוֹת ז, כו) וְז"ל, שְׁנֵי פַעְמִים
הִיָּה מִשָּׁה מִתְרָה אֵת פְּרַעַה בְּשִׁנֵּי מְכֹת, וּבְשְׁלִישִׁי לֹא
הִיָּה מִתְרָה. וְכֵן כֹּל הַסֹּדֵר, בְּכֹל שֶׁלֵּשׁ מְכֹת אִינוּ
מִתְרָה. בְּדָם וּבְצַפְרָדַיִם הִתְרָה, בְּכִנִּים לֹא הִתְרָה.
בְּעֵרוֹב וּבְדַבְּרֵי הִתְרָה, בְּשְׁחִין לֹא הִתְרָה. בְּבֵרֵד
וּבְאֲרָבָה הִתְרָה, [בְּחֲשָׁךְ לֹא הִתְרָה]. וְכִבֵּר עַמֵּד עַל
טַעַם הַדְּבַר בְּפִסְקֵתָא זוֹטְרָתָא (לִקַּח טוֹב פְּרֶשֶׁת וָאֵרָא
ח, טו) וְז"ל, וְדַע, כִּי מְכַת הַכְּנִים, בְּלֹא הִתְרָאָה
הִבִּיאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, וְכֵן הִשְׁחִין וְהַחֲשָׁךְ,
וְסִימָן כח"שׁ, חֲשַׁבְתִּי בְּלִבִּי לּוֹמֵר עַל אֵלוֹ הַשְּׁלֵשָׁה
לְמָה הֵן בְּלֹא הִתְרָאָה, כִּי עַל הַשְּׁנַיִם הִיָּה מִתְרָה בּוֹ,
וְעַל הַשְּׁלִישִׁי לֹא הִיָּה מִתְרָה בּוֹ, כְּסִימָנוֹ שֶׁל רְבִי
יְהוּדָה דְּצ"ךְ עַד"שׁ בְּאֲח"ב', וְהֵינּוּ דַתָּן (סְנֵהֲדִרִין
פֵּא, ב), מִי שֶׁלְקָה וְשִׁנָּה, בֵּית דִּין כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה,
וּמֵאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׁעוֹרִין עַד שְׁכִרִיסוֹ נִבְקַעַת, ע"כ. וְכֵן
כָּתַב בְּדַעַת יִקְנִים מִבְּעֵלֵי הַתּוֹס' (שְׁמוֹת ז, כה).
וּבְפִירוּשׁ רְבִינּוֹ חַיִּים פְּלִטְיָאֵל (שֵׁם ט, יב) כָּתַב ז"ל,
שְׁמַעְתִּי נוֹתָנִים טַעַם לְמָה הִתְרָה בְּשְׁתֵּי מְכֹת
רְאוּשׁוֹנוֹת, וּבְשְׁלִישִׁית - פִּירוּשׁ בְּמִכַּת כְּנִים - לֹא
הִתְרָה, וּבְדַבְּרֵי וּבְעֵרוֹב הִתְרָה, וּבְשְׁחִין לֹא הִתְרוּ,
וּבְבֵרֵד וּבְאֲרָבָה הִתְרָה, וּבְחֲשָׁךְ לֹא הִתְרָה, לִפִּי

מִשְׁלֵשְׁתָּן, כְּזֶה:

כְּנָם
שְׁחָן
חֲשֶׁךְ
עב"ל.

וּלְפִי זֶה, לֹא הָיָה יָכוֹל מֹשֶׁה לְהַתְּרוֹת עַל
אֶחָת מֵהֵן לְבִדְהָ, שֶׁהָרִי הָיוּ שְׁתֵּימָּה הָאֲחֵרוֹת
מִשְׁמִשׁוֹת עִמָּה, וְנִמְצָא חֶסֶם וְשָׁלוֹם מֹשֶׁה
בְּדָאִי. וּלְהַתְּרוֹת עַל כָּלָּן אִי אֶפְשָׁר, שֶׁעֲדוֹן
לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן הָעֶקְרִי שֶׁל הַמַּכָּה הָאֲחֵרָת.

זרע שמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

לְהַתְּרוֹת עַל אֶחָת מֵהֵן לְבִדְהָ, שֶׁהָרִי הָיוּ גַם
שְׁתֵּימָּה הָאֲחֵרוֹת מִשְׁמִשׁוֹת עִמָּה, וְנִמְצָא חֶסֶם
וְשָׁלוֹם שִׁיאֲמְרוּ הַמִּצְרִיִּים, שֶׁמֹּשֶׁה בְּדָאִי -
שְׁקָרָן הוּא^ב, שֶׁהָרִי הוּא הַתְּרָה רַק עַל מַכָּה
אֶחָת, וְלִמְעֵשָׂה הִגִּיעוּ שְׁלוֹשׁ מַכּוֹת בְּכַת
אֶחָת. וּלְהַתְּרוֹת עַל כָּלָּן - עַל כֹּל שְׁלוֹשׁת
הַמַּכּוֹת בְּכַת אֶחָת, גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר - לֹא
הָיָה אֶפְשָׁרִי, שֶׁהָרִי עֲדוֹן לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן
הָעֶקְרִי שֶׁל הַמַּכָּה הָאֲחֵרָת. וְעַל כֵּן לֹא
הִיתָה כֹּלל הַתְּרָאָה עַל מַכּוֹת אֵלֶּה.

כּוֹלֵם קְשׁוּרִים וּמַעֲרֻבִים זֶה כְּזֶה
בְּאוֹתִיּוֹתֶיהֶן, שֶׁכִּשְׁתַּכְּתוּב אוֹתָם זֶה עַל
זֶה, וְתַקַּח הָאוֹתִיּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת מִן הַשֵּׁלֶשׁ,
יֵצֵא לָךְ מִלְּמַטָּה לַמַּעְלָה 'חֲשֶׁךְ',
וּמֵהָאוֹתִיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת יֵצֵא לָךְ 'שְׁחָן',
וּמֵהָאוֹתִיּוֹת הַשְּׁלִישִׁיּוֹת יֵצֵא 'כְּנָם', כְּזֶה:

כְּנָם
שְׁחָן
חֲשֶׁךְ,

עב"ל. וּלְפִי זֶה, לֹא הָיָה יָכוֹל מֹשֶׁה

צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

הַחֲדוּשׁ. מ. רַבְּנוּ תַּפְּס כִּלְשׁוֹן שִׁיאֲמְרוּ בַּגְּמָרָא
(בְּרַכּוֹת ד, א), שִׁיאֲמַר מֹשֶׁה 'כַּחצוֹת' הַלַּיְלָה, מִשׁוֹם
שֶׁמֶא יִטְעוּ אֲצִטְגִּינִי פְּרַעָה וַיֹּאמְרוּ, מֹשֶׁה בְּדָאִי הוּא.

קְשׁוּרִין זֶה כְּזֶה, כִּשְׁתַּכְּתוּב זֶה עַל זֶה, וְתַקַּח אוֹתִיּוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת מִן הַשֵּׁלֶשׁ יִהְיֶה חֲשֶׁךְ, וּשְׁנַיִם שְׁלֵהֵן שְׁחָן,
שְׁלִישִׁית שְׁלֵהֵן כְּנָם, לְפִיכֵךְ סִימָנָם כֵּךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֶה

ספר 'זרע שמשון' בחמש כרכים

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקב העמוד הוא תענוך

לא בא בבושם הזה

ניתן להשיג
בכל חנויות הספרים
המובחרות

הביאו ברכה
וישועה
לביתכם

לפרטים: 02-80-80-500

ראה זה חדש

